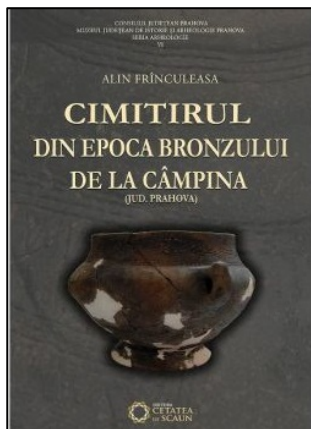

Alin Frînculeasa, *Cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina (jud. Prahova)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2014, 353 p. (113 planșe).

Autorul acestei lucrări este arheolog la Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova. Alături de el, la realizarea volumului pe care îl prezentăm, au contribuit și alți specialiști arheologi, antropologi și geologi: Cornel David, Mădălina Nicoleta Frînculeasa, Monica Mărgărit, Bianca Preda, Andrei-Dorian Sofîcaru, Eugen Silviu Teodor și Marian Vârgolici. Împreună au luat decizia ca rezultatele cercetărilor din timpul campaniilor de săpături arheologice derulate între anii 2008 și 2013 să fie publicate în această formă, pentru a face cunoscute importante informații rezultate în urma cercetării cimitirului din epoca bronzului situat în incinta bisericii „Sfântul Nicolae” din cartierul Slobozia al

orașului Câmpina.

De menționat că, relativ recent, autorul acestei importante lucrări, împreună cu colaboratorii săi, au publicat două volume dedicate cercetărilor arheologice întreprinse în același cimitir în intervalul cronologic 2008-2010¹ și o lucrare preliminară în care sunt vizate descoperirile funerare din epoca bronzului². De asemenea, pentru fiecare campanie de cercetări întreprinse, s-a publicat câte un raport preliminar în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România*³.

În toamna anului 2015, volumul pe care ne-am propus să îl prezentăm s-a bucurat de atenția specialiștilor, fiind recenzat de arheologi de marcă precum Horia Ciugudean⁴ și Sorin Cristian Ailincăi⁵.

Volumul de față este structurat în trei părți care, la rândul lor, au fost împărțite în capitole și subcapitole. Acesta debutează cu un cuprins în limbile română și engleză. Tot la începutul lucrării se află *Prefața*, în limbile română și engleză, semnată de Alin Frînculeasa și *Introducerea* (p. 17-18), în care sunt expuse succint campaniile de cercetări derulate în necropola de la Câmpina.

Prima parte (p. 19-104) a fost structurată în șapte capitole, care au fost împărțite, la rândul lor, în subcapitole. Primul capitol, *Contextul fizico-geografic* (p. 19-23), este redactat de Mădălina Nicoleta Frînculeasa și oferă informații despre perimetrul de cercetare arheologică, poziționarea arealului studiat, principalele râuri și tipuri de soluri.

¹ Frînculeasa, Frînculeasa 2011; Frînculeasa 2012.

² Frînculeasa, Lichiardopol 2010-2011, p. 51-63; a se vedea și Frînculeasa *et alii* 2011c, p. 40-46.

³ Lichiardopol *et alii* 2009, p. 281-283; Lichiardopol *et alii* 2010, p. 247-248; Frînculeasa *et alii* 2011b, p. 167-168; Frînculeasa *et alii* 2012, p. 194-195; Frînculeasa *et alii* 2013a, p. 41.

⁴ Ciugudean 2015, p. 377-379.

⁵ Ailincăi 2015, p. 232-233.

Al doilea capitol, *Cercetări arheologice în cimitirul preistoric de la Câmpina* (p. 23-26), semnat de Alin Frânculeasa, cuprinde și subcapitolul *Metodologia și evoluția săpăturii arheologice* (p. 23-26), care prezintă tehnica de săpătură utilizată în cele șase campanii de cercetări efectuate între anii 2008 și 2013, detaliind fiecare campanie și oferind informații despre secțiunile cercetate și complexe descoperite. Încadrarea cultural-cronologică a mormintelor de înhumăție și de incinerăție s-a făcut în primul rând în funcție de materialele descoperite, care aparțin culturilor Noua și Monteoru, dar au fost identificate și elemente specifice culturii Tei, iar datele absolute au confirmat realitățile din teren, fiind cuprinse între 3180±35 BP și 2819±24 BP.

Cel de-al treilea capitol, *Catalogul complexelor arheologice* (p. 26-47), este redactat de Alin Frânculeasa și Bianca Preda, fiind împărțit în patru subcapitole: A. *Morminte* (p. 27-44), în care au fost prezentate 60 de morminte, dintre care 47 sunt de înhumăție, 12 de incinerăție și un complex funerar format din resturile a doi indivizi înhumați și unul incinerat. B. *Alte complexe din epoca bronzului* (p. 44-45), în care au fost oferite informații despre două gropi și patru complexe; C. *Complexele medievale* (p. 45-46), cu inventarul aferent lor; D. *Descoperiri izolate* (p. 46), în care se încadrează câteva fragmente ceramice și piese de silex, între care un vârf de săgeată.

În capitolul IV, *Despre stratigrafie și amenajări funerare* (p. 47-51), autorul - Alin Frânculeasa - oferă date referitoare la stratigrafie, descriind grosimea straturilor, culoarea și conținutul fiecăruia, tot aici insistând și asupra amenajărilor funerare.

În capitolul V, *Morminte și înmormântări - rit și ritual funerar* (p. 51-61), Alin Frânculeasa oferă informații despre necropola cercetată, care este una mixtă, cu morminte atât de înhumăție, cât și de incinerăție. Autorul prezintă etapele necesare pentru amenajarea unui mormânt, descoperirea mormintelor de incinerăție și înhumăție, mormintele duble și raportul dintre ritualul de înmormântare și grupele de vârstă. Capitolul a fost împărțit în două subcapitole: A. *Morminte de înhumăție* (p. 52-58), prin cercetarea cărora au fost extrase date importante despre: *Tipuri de amenajări* (p. 52-53), *Gropi - formă și adâncime* (p. 53-54), *Poziționarea și orientarea scheletelor* (p. 54-58), și B. *Morminte de incinerăție* (p. 58-60), care cuprinde amănunte despre amenajarea complexelor funerare, formă, dimensiuni, așezarea urnelor și mormintele de incinerăție fără inventar. De asemenea, autorul a considerat necesar să ofere informații referitoare la *Elemente suplimentare (Biritualism?)* (p. 60), în acest context fiind discutată, de pildă, și arderea la temperaturi joase a scheletelor.

Capitolul VI, *Inventarul mormintelor - între periferie, tradiție și transformări culturale* (p. 61-81), debutează cu un util tabel în care este prezentat *Inventarul și dispunerea acestuia pe complexe funerare*. Pentru început ne sunt oferite informații generale despre inventarul funerar al mormintelor, fiind enumerate doar piesele mai deosebite. Acest capitol a fost împărțit în trei subcapitole care, la rândul lor, se împart în mai multe părți și în care sunt prezentate detaliat toate piesele de inventar funerar descoperite în cadrul mormintelor, după cum urmează: *Ceramică* (p. 63-70), *Obiecte de podoabă* (p. 70-79), *Oase de mamifere* (p. 79-81). Categoriile de inventar funerar sunt reprezentate prin vase întregi sau fragmentare (cești, vase tip kantharos/cupe cu două toarte, câni, castroane, vase borcan, amfore, vase tip sac/urne), piese din os,

lut, sticlă, argint, bronz, chihlimbar, silex și oase de animale. Au fost descoperite și zece schelete, toate fără inventar.

În capitolul VII, *Cronologia absolută și relativă - între repere culturale și axiome* (p. 81-99), autorul a adus noi contribuții științifice prin datarea cu ^{14}C a 11 probe de oase umane din mormintele de inhumație. Capitolul este împărțit în două subcapitole, după cum urmează: A. *Perspectiva cronologiei absolute* (p. 81-86), B. *Perspectiva cronologiei relative* (p. 86-99). Prima parte se încheie cu *Concluzii* (p. 99-103) și cu un *Epilog* (p. 104). Problematika discutată în prima parte a fost publicată, într-o altă formă, în două studii care au apărut anterior lucrării de față, în anii 2011¹ și 2013².

Cea de-a doua parte (p. 105-144) este prezentată de Andrei Soficaru, fiind structurată în două capitole. Primul capitol, *Determinări antropologice privind materialul osteologic din Cimitirul de la Câmpina* (p. 105-110), a fost împărțit în două subcapitole: *Metoda aplicată* (p. 105-106) și *Studiu* (p. 106-110), fiind realizat un tabel care prezintă analizele antropologice ale celor 62 de schelete, în care au fost prezentate următoarele rubrici: număr mormânt, sex, vârstă, statură și patologie. Un aspect important este legat de scheletele care prezintă afecțiuni patologice (29 schelete), din care șapte sunt de subadulți și 22 de adulți, dintre aceștia opt de sex feminin și 14 de sex masculin, fiind identificate 11 cazuri de *cribra cranii*, cinci cazuri de *cribra orbitalia*, 15 cazuri de *osteoartroză*, două de osteoperiostită, un caz de *myositis ossificans traumatica*, două de *noduli Schmorl*, trei cazuri au suferit *fracturi*, patru au suferit de *hipoplazia emailului* dentar, șase indivizi au suferit de *tartru*, nouă indivizi au suferit de carii, iar cinci au avut abces.

În cel de-al doilea capitol, *Catalogul mormintelor* (p. 111-144), după cum sugerează și titlul, sunt oferite informații detaliate despre cele 60 de morminte cercetate în cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina. De menționat că în mormântul M3 au fost depuse trei schelete, așadar, avem 62 de schelete în 60 de morminte.

Ultima parte a lucrării (p. 145-201) a fost împărțită în trei capitole care, la rândul lor, au fost divizate în mai multe subcapitole. În primul capitol, semnat de Eugen S. Teodor și Marian Virgolic, sunt prezentate *Cercetări de diagnostic asupra originii chihlimbarului* (p. 145-169), fiind împărțit în șase subcapitole, după cum urmează: *Introducere: Obiectul de activitate* (p. 145-148), *Scurt istoric și probleme ale „diagnosticului de origine”* (p. 148-153), *Artefacte de chihlimbar preistorice din colecțiile românești* (p. 153-155), *Analiza unei mărgeli de la Câmpina prin FTIR-transitanță* (p. 155-156), *Analiza unor probe prin FTIR - reflectanță* (p. 157-159), *Analiza probelor prin spectroscopie RAMN* (p. 159-162), *Câteva concluzii* (p. 163-164). Cele două tabele prezentate între paginile 165 și 168, conțin informații despre probele analizate (cod, proveniență, deținător, observații) și mărgelile de chihlimbar din depozitul de la *Dridu-Metereș*, păstrate în colecția Muzeului Județean Ialomița (nr. inv., greutate, descriere, dimensiuni, starea de conservare, necesar consolidare, prelevare, mențiuni).

¹ Frînculeasa et alii 2011a, p. 139-181.

² Frînculeasa et alii 2013b, p. 97-145.

Al doilea capitol, *Introducere în studiul podoabelor preistorice din materiale vitroase descoperite în cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina (jud. Prahova)* (p. 169-192), prezentat de Alin Frînculeasa, este împărțit în 12 subcapitole, după cum urmează: *Introducere* (p. 169), *Despre produsele vitroase preistorice în România* (p. 169-171), *Descoperiri în cimitirul de la Câmpina* (p. 171-175), *Prezența produselor vitroase preistorice în Europa* (p. 175-176), *Tehnici și tehnologii moderne de investigare* (p. 176-178), *Vitros: sticlă, faianță - probleme de terminologie* (p. 178-182), *Despre materia primă* (p. 182-183), *Matricea chimică a „sticlelor” preistorice* (p. 183-184), *Cromatica produselor vitroase preistorice* (p. 185), *Metalurgia și apariția sticlei* (p. 186), *Comerțul cu produse vitroase* (p. 186-187), *Scurte considerații asupra produselor vitroase minoice și miceniene* (p. 187-189), *Perspective* (p. 189-192). Înainte de apariția acestui volum, Alin Frînculeasa a publicat în anii 2012¹ și 2013² două articole referitoare la produsele vitroase descoperite în necropola din epoca bronzului de la Câmpina; în lucrarea de față, problematica acestor obiecte este prezentată într-un mod mai elaborat.

Cel de-al treilea capitol, *Investigarea geofizică a cimitirelor vechi de la Câmpina* (p. 193-200), prezentat de Cornel David, debutează cu o hartă a zonelor investigate geomagnetic și electric atât pentru cimitirul din epoca bronzului, cât și pentru cel din epoca medievală. Acesta este împărțit în patru subcapitole: *Introducere* (p. 193-194), *Prospecțiuni magnetice* (p. 194-195), *Prospecțiuni electrice* (p. 195), *Cimitirul din epoca bronzului* (p. 195-198), *Cimitirul din perioada medievală târzie* (p. 198-200), prezentând informații inedite și utile pentru o astfel de cercetare.

Rezumatul lucrării, în limba engleză (p. 201-206), este prezentat la finalul volumului, înaintea *Listei bibliografice* (p. 207-228), care este urmată de *Lista ilustrațiilor* (p. 229-239). Lucrarea se încheie cu *Ilustrațiile* (p. 241- 353), care cuprind imagini din timpul cercetărilor, tabele, hărți, planuri generale, planșe, fotografii aeriene ale zonei cercetate, imagini cu biserica „Sfântul Nicolae” din Câmpina-Slobozia, precum și artefacte.

Concluziile autorului cu privire la rezultatele datărilor ¹⁴C sunt următoarele: „acestea confirmă o evoluție liniară a acestui cimitir, populat cu elemente ce subliniază persistența unor tradiții culturale dincolo de limitele cronologice admise și precizate în bibliografia temei până recent” (p. 101).

Prin colectarea vastelor informații culese în timpul campaniilor de cercetări arheologice desfășurate în intervalul 2008-20013 în cimitirul de la Câmpina, și prin publicarea lor, însoțite de analize interdisciplinare, volumul pe care îl prezentăm aduce noi contribuții referitoare la riturile și ritualurile funerare, ofrandele și analizele efectuate asupra acestora, fiind prezentate detaliat și obiectele descoperite în cadrul mormintelor. Acest volum este foarte util pentru specialiștii din domeniu, ajutând la formarea unei viziuni mai clare asupra cimitirelor din epoca bronzului de la sud de Carpați.

Mihaela BLEOANCĂ*

¹ Frînculeasa, Sîhi 2012, p. 17-27.

² Frînculeasa 2013, p. 189-209.

* Doctorandă, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, București; e-mail: mihaela.bleoanca@yahoo.com.

Abrevieri bibliografice

- Ailincăi 2015 - Sorin Cristian Ailincăi, recenzie la: Alin Frînculeasa, *Cimitirul din epoca bronzului de la Cămpina (jud. Prabova)*, Târgoviște, 2014, 353 p., în *Peuce*, s.n., XIII, 2015, p. 232-233.
- Ciugudean 2015 - Horia Ciugudean, recenzie la: Alin Frînculeasa, *Cimitirul din epoca bronzului de la Cămpina (jud. Prabova)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2014, 353 p., în *Apulum*, LII/1, 2015, p. 377-379.
- Frînculeasa 2012 - Alin Frînculeasa, *Arheologie și istorie. Parobia „Sfântul Nicolae” Cămpina-jud. Prabova*, Târgoviște, 2012.
- Frînculeasa 2013 - Alin Frînculeasa, *Podoabe preistorice din materiale vitroase. Descoperiri în cimitirul din epoca bronzului de la Cămpina (jud. Prabova)*, în *SP*, 10, 2013, p. 189-209.
- Frînculeasa, Frînculeasa 2011 - Mădălina Frînculeasa, Alin Frînculeasa (ed.), *Cămpina - Slobozia, mărturie ale spiritualității locului: cimitirul din epoca bronzului*, Ploiești, 2011.
- Frînculeasa, Lichiardopol 2010-2011 - Alin Frînculeasa, Dan Lichiardopol, *Bronz Age Funeral Discoveries in Cămpina, Prabova Country - Preliminary Notes*, în *Thraco-Dacica*, s.n., XXV-XXVI, 2010-2011, 2-3, p. 51-63.
- Frînculeasa, Stîhi 2012 - Alin Frînculeasa, Claudia Stîhi, *Vitreous Beads Found at the Bronze Ages Cemetery from Cămpina (Prabova)*, în *AUVT*, XIV, 2012, 2, p. 17-27.
- Frînculeasa et alii 2011a - Alin Frînculeasa, Andrei Soficaru, Octav Negrea, Monica Mărgărit, Mădălina Frînculeasa, Bianca Preda, Cornel David, *Cimitirul din epoca bronzului de la Cămpina (jud. Prabova)*, în *SP*, 8, 2011, p. 139-181.
- Frînculeasa et alii 2011b - Alin Frînculeasa, Octav Negrea, Andrei Soficaru, *Cămpina jud. Prabova*, în *CCA. Campania 2010*, Sibiu, 2011, p. 167-168.
- Frînculeasa et alii 2011c - Mădălina Frînculeasa, Alin Frînculeasa, Petru Moga, *The Awareness of Values through Education. “Saint Nicholas” Parish, Cămpina (Prabova - Romania) - Crucible of Local Cultural and Spiritual Patrimony - Romanian Funds (The Administration of National Cultural Fund) for Cultural Education*, in Vincenzo Niola, Ng. Ka-Lok (eds), *Recent Researches in Chemistry, Biology, Environment, Arts and Culture: Proceedings of the 2nd International Conference on Arts and Culture*, Montreux, 2011, p. 40-46.
- Frînculeasa et alii 2012 - Alin Frînculeasa, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu, Andrei Dorian Soficaru, *Cămpina jud. Prabova*, în *CCA. Campania 2011*, Târgu Mureș, 2012, p. 194-195.
- Frînculeasa et alii 2013a - Alin Frînculeasa, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu, Andrei Dorian Soficaru, *Cămpina jud. Prabova*, în *CCA. Campania 2012*, Craiova, 2013, p. 41.
- Frînculeasa et alii 2013b - Alin Frînculeasa, Bianca Preda, Octav Negrea, Andrei Dorian Soficaru, *Cercetări arheologice din epoca bronzului târziu de la Cămpina (jud. Prabova) - campaniile 2011 și 2013*, în *MC4*, s.n., IX, 2013, p. 97-145.
- Lichiardopol et alii 2009 - Dan Lichiardopol, Alin Frînculeasa, Andrei Soficaru, *Cămpina jud. Prabova*, în *CCA. Campania 2008*, Târgoviște, 2009, p. 281-283.
- Lichiardopol et alii 2010 - Dan Lichiardopol, Alin Frînculeasa, Andrei Soficaru, *Cămpina jud. Prabova*, în *CCA. Campania 2009*, Suceava, 2010, p. 247-248.

LISTA ABREVIERILOR

AAR-SI	- Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. Academia Română. București.
AAust	- Archaeologia Austriaca, Beiträge zur Paläanthropologie, Ur- und Frühgeschichte Österreichs. Wien.
AB	- Altarul Banatului. Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului și Episcopia Aradului. Timișoara.
ActaArchCarp	- Acta Archaeologica Carpathica. Cracovia.
ActaArchHung	- Acta Archaeologica. Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
ActaMN	- Acta Musei Napocensis. Cluj-Napoca.
ActaMP	- Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
ActaPal	- Acta Paleobotanica. Polish Academy of Sciences. Krakow.
AÉ	- Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művészettörténeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
AHA	- Acta Historiae Artium. Akadémiai Kiadó. Budapest.
AIIC(N)	- Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”. Cluj-Napoca.
AIAC	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”).
AIIAI/AIIX	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
AISC	- Anuarul Institutului de Studii Clasice. Cluj.
AJA	- American Journal of Archaeology. New York.
AJPA	- American Journal of Physical Anthropology. The Official Journal of the American Association of Physical Anthropologist. Baltimore.
Almanahul graficeii române	- Almanahul graficeii române. Craiova.
Aluta	- Aluta. (Studii și comunicări - Tanulmányok és Közlemények). Sfântu Gheorghe.
AnB	- Analele Banatului (serie nouă). Timișoara.
Angustia	- Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
Antaeus	- Antaeus. Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
AnthAnzeiger	- Anthropologischen Anzeiger. Journal of Biological and Clinical Anthropology.
Antiquity	- Antiquity. A Quarterly Review of World Archaeology. York.
AnUB-LLS	- Analele Universității din București - Limba și literatura străină. Universitatea din București.
AO	- Arhivele Olteniei. Craiova; serie nouă (Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova).

AP	- Annales de Paléontologie. L'Association paléontologique française.
APR	- Acta Palaeontologica Romaniae. Romanian Society of Paleontologists. Bucharest.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
Archaeologia Bulgarica	- Archaeologia Bulgarica. Sofia.
Archaeometry	- Archaeometry. Research Laboratory for Archaeology & the History of Art. Oxford.
ArchMühely	- Archeometriai Mühely. Budapest.
Arheologia	- Arheologia. Organ na Archeologičeskija Institut i Muzei pri Bulgarskata Akademija na Naukite. Sofia.
ArkhSb	- Arkheologičeskij sbornik. Muzey Ermitazh. Moskva.
AS	- American Studies. Mid-America American Studies Association. Cambridge (USA).
ASS	- Asian Social Science. Canadian Center of Science and Education. Toronto.
ASUAIC-L	- Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (serie nouă). Secțiunea IIIe. Lingvistică. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
AT	- Ars Transilvaniae. Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca. Cluj-Napoca
ATS	- Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
AUASH	- Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
AUASP	- Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
AUCSI	- Analele Universității din Craiova. Seria Istorie. Universitatea din Craiova.
Australiada	- Australiada: A Russian Chronicle. New South Wales. Woy Woy (Australia).
AUVT	- Annales d'Université „Valahia” Târgoviște. Section d'Archéologie et d'Histoire. Universitatea Valahia din Târgoviște.
AVSL	- Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Sibiu.
BA	- Biblioteca de arheologie. București.
Banatica	- Banatica. Muzeul de Istorie al județului Caraș-Severin. Reșița.
Balcanica	- Balcanica. Annuaire de l'Institut des Études Balkaniques. Belgrad.
BAMNH	- Bulletin of the American Museum of Natural History. American Museum of Natural History. New York.
BAR	- British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
BB	- Bibliotheca Brukenthal. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BCMI	- Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice / Buletinul Comisiei Monumentelor istorice. București.

BerRGK	- Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
BF	- Bosporskij fenomen. Gosudarstvennyj Ermitazh Sankt-Peterburg.
BGSG	- Bulletin of the Geological Society of Greece. Geological Society of Greece. Patras.
BHAB	- Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica. Muzeul Banatului Timișoara.
BI	- Bosporskie issledovanija. Krymskoe Otdelenie Instituta Vostokovedenija, Nacional'na akademija nauk Ukraini. Simferopol, Kerch.
BMA	- Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
BMantiq	- Bibliotheca Memoriae Antiquitatis. Piatra Neamț.
BMN	- Bibliotheca Musei Napocensis. Muzeul de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
BMS	- Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica”. Sebeș.
BOR	- Biserica Ortodoxă Română. Patriarhia Română. București.
BospCht	- Bosporskie chtenija. Bospor Kimmerijskij i varvarskij mir v period antichnosti i srednevekov'ja. Militaria. Krymskoe Otdelenie Instituta Vostokovedenija. Nacional'na akademija nauk Ukraini. Simferopol, Kerch.
Das Börsenblatt	- Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel-Frankfurter Ausgabe. Börsenverein des Deutschen Buchhandels. Frankfurt pe Main.
Br J Ind Med	- British Journal of Industrial Medicine. London.
Brukenthal	- Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BTh	- Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
București	- București. Materiale de istorie și muzeografie. București.
Bucureștii vechi	- Bucureștii vechi. Buletinul Societății Istorico-Arheologice. București.
BUS	- Birka Untersuchungen und Studien. Stockholm.
CA	- Current Anthropology. University of Chicago.
Caietele ASER	- Caietele ASER. Asociația de Științe Etnologice din România. București.
Carpica	- Carpica. Complexul Muzeal „Julian Antonescu” Bacău.
CCA	- Cronica cercetărilor arheologice. București.
CCJ	- Chemistry Central Journal. London.
Cele Trei Crișuri	- Cele Trei Crișuri. Oradea.
Cetatea Bihariei	- Cetatea Bihariei. Institutul de Istorie și Teorie Militară din București, Secția Teritorială Oradea.
CIRIR	- Cercetări istorice. Revistă de istorie românească. Iași.
CL	- Cercetări literare. Universitatea București.
Codrul Cosminului	- Codrul Cosminului, seria nouă. Analele Științifice de Istorie, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava.
ComȘtMediaș	- Comunicări Științifice. Mediaș.
ConspNum	- Conspicte numismatice. Chișinău.

Conviețuirea-Együttélés	- Conviețuirea-Együttélés. Catedra de limbă și literatura română a Institutului Pedagogic „Juhász Gyula”, Szeged.
Corviniana	- Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
CPF	- Cahiers des Portes de Fer. Beograd.
CretaceousRes	- Cretaceous Research. Elsevier.
Crisia	- Crisia. Culegere de materiale și studii. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea.
CRP	- Comptes Rendus Palevol. Comptes Rendus de l'Académie des Sciences France.
Cultura creștină	- Cultura creștină. Publicație apărută sub egida Mitropoliei Române Unite cu Roma Greco-Catolică și a Facultății de Teologie Greco-Catolice din Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Departamentul Blaj.
Dacia	- Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. București.
Dări de seamă	- Dări de seamă ale ședințelor. Paleontologie. Institutul Geologic al României. București.
DB	- Drevnosti Bospora. Rossiyskaya Akademiya Nauk. Moskva.
De Antiquitate	- De Antiquitate. Asociația Virtus Antiqua. Cluj-Napoca.
DFS	- Deutsche Forschung im Südosten. Sibiu.
DP	- Documenta Praehistorica. Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v sloveniji. Ljubljana.
Drevnosti Altaja	- Drevnosti Altaja. Gorno-Altajskij gosudarstvennyj universitet. Gorno-Altajsk (Respublika Altaj).
EHQ	- European History Quarterly. Sage Publications. New York.
EphNap	- Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca.
EVNE	- Etnokul'turnoe vzaimodeystvie narodov Evrazii. Institut Arheologii i Etnografii Sibirskogo otdeleniya Rossiyskoy Akademii Nauk. Novosibirsk.
FK	- Földtani közlöny. Magyarhoni földtani tarsulat folyóirata. Budapest.
FU	- Finno-Ugrika. Institut Istории imeni Sh. Mardzhani. Akademiya Nauk Tatarstana. Kasan'.
FVL	- Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Sibiu.
Geo-Eco-Marina	- Geo-Eco-Marina. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Geologie și Geoecologie Marină. București.
Glasnik	- Glasnik Srpskog arheološkog društva. Journal of the Serbian Archaeological Society. Beograd.
Glasul Bisericii	- Glasul Bisericii. Mitropolia Munteniei și Dobrogei. București.
Godišnjak	- Godišnjak. Jahrbuch Knjiga. Sarajevo-Heidelberg.
GR	- Gondwana Research. International Association for Gondwana Research, Journal Center, China University of Geosciences. Beijing.
HistArchaeol	- Historical Archaeology. Society for Historical Archaeology.
HistMet	- Historical Metallurgy, The Historical Metallurgy Society.

HJ	- The Historical Journal. University of Cambridge (UK).
HSCE	- History & Society in Central Europe. István Hajnal Society of Historians. Medium Ævum Quotidianum Society. Budapest. Krems.
IJAM	- International Journal of Arts Management. École des Hautes Études Commerciales (HEC) in Montreal.
IJO	- International Journal of Osteoarchaeology. United States.
IPH	- Inventaria Præhistorica Hungarie. Budapest.
Istros	- Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
JACerS	- Journal of the American Ceramic Society. The American Ceramic Society, Ohio.
JAS	- Journal of Archaeological Science. Academic Press. United States.
JFA	- Journal of Field Archaeology. Boston University.
JLS	- Journal of Lithic Studies. Edinburgh.
JMH	- Journal of Modern History. University of Chicago.
JOB	- Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik. Institut für Byzantinistik und Neogräzistik der Universität Wien.
JPSP	- Journal of Personality and Social Psychology. American Psychological Association. Washington DC.
JRGZM	- Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums zu Mainz. Mainz.
JSP	- Journal of Systematic Palaeontology. British Natural History Museum. London.
JSSR	- Journal for the Scientific Study of Religion. The Society for the Scientific Study of Religion. South-Carolina.
JVP	- Journal of Vertebrate Paleontology. Society of Vertebrate Paleontology (SVP) in partnership with the Taylor & Francis Group. Abingdon, Oxfordshire (UK).
Közlemények	- Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtárából, Cluj.
Le Glob	- Le Globe. Revue genevoise de géographie. Paris.
LSJ	- Life Science Journal. Acta Zhengzhou University. Zhengzhou (China).
LȘ	- Lucrări științifice. Institutul de Învățământ Superior Oradea.
MA	- Mitropolia Ardealului. Revista oficială a Arhiepiscopiei Sibiului, Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Episcopiei Alba Iuliei și Episcopiei Oradiei. Sibiu (1956-1991). A continuat <i>Revista Teologică</i> , (1907-1947) și este continuată de aceeași revistă.
Marisia	- Marisia. Studii și Materiale. Târgu Mureș.
Marmatia	- Marmatia. Muzeul Județean de Istorie și Arheologie. Baia Mare.
Materiale	- Materiale și cercetări arheologice. București.
MBGAEU	- Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte. Berlin.
MCA	- Materiale și cercetări arheologice. București.

ME	- Memoria Ethnologica. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș. Baia Mare.
MEJSR	- Middle-East Journal of Scientific Research. International Digital Organization for Scientific Information. Deira, Dubai (United Arab Emirates).
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MIA	- Materialy i issledovaniya po arkheologii SSSR. Akademiya Nauk SSSR. Moskva.
MJSS	- Mediterranean Journal of Social Sciences. Mediterranean Center of Social and Educational Research. Rome.
Monumente Istorice	- Monumente Istorice. Studii și lucrări de restaurare. Direcția Monumentelor Istorice. București.
Monumente și muzee	- Monumente și muzee. Buletinul Comisiei Științifice a Muzeelor, Monumentelor Istorice și Artistice. București.
MPG	- Marine and Petroleum Geology. Elsevier.
MSIAR	- Memoriile Secțiunii Istorice a Academiei Române, seria a II-a. Academia Română. București.
MTE	- Magyar Történelmi Eletrajzok. Budapest.
Naturwissenschaften	- Naturwissenschaften. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg.
OlteniaȘtNat	- Oltenia. Studii și Comunicări. Științele Naturii. Muzeul Olteniei. Craiova.
ÓL	- Ősrégészeti Levelek. Prehistoric newsletter. Budapest.
PA	- Patrimonium Apulense. Direcția Județeană pentru Cultură Alba. Alba Iulia.
PAPS	- Proceedings of the American Philosophical Society. American Philosophical Society. Philadelphia.
PAS	- Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Berlin.
PAT	- Patrimonium Archaeologicum Transylvanicum. Cluj-Napoca.
PBF	- Prähistorische Bronzefunde. München.
PLOS ONE	- PLOS ONE. International, peer-reviewed, open-access, online publication.
PM	- Publics et musées. Association Publics et Musées - PUL (Presses universitaires de Lyon). Lyon.
PNAUSA	- Proceedings of the National Academy of the United States of America. National Academy of the United States of America.
Pogrebal'nyj obrjad	- Pogrebal'nyj obrjad rannih kochevnikov Evrazii. Juzhnyj nauchnyj centr Rossijskoj Akademii nauk. Rostov-na-Donu.
Pontica	- Pontica. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.
PPP	- Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology ("Palaeo3"). An International Journal for the Geo-Sciences. Elsevier.
ProblemyArh	- Problemy arheologii, jetnografii, antropologii Sibiri i sopredel'nyh territorij. Institut arheologii i jetnografii Rossijskoj Akademii nauk. Novosibirsk.

Programm Mühlbach	- Programm des evaghelischen Untergymnasium in Mühlbach und der damit verbundenen Lehranstalten. Mühlbach (Sebeş).
PZ	- Prähistorische Zeitschrift. Deutsche Gesellschaft fuer Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, Institut für Prähistorische Archäologie. Berlin.
QG	- Quaternary Geochronology. The International Research and Review Journal on Advances in Quaternary Dating Techniques.
QSA	- Quaderni di Studi Arabi. Istituto per l'Oriente C. A. Nallino. Roma.
Quartär	- Quartär. International Yearbook for Ice Age and Stone Age Research.
RA	- Revista Arheologică. Institutul de Arheologie și Istorie Veche. Chișinău.
RArhiv	- Revista Arhivelor. Arhivele Naționale ale României. București.
Radiocarbon	- Radiocarbon. University of Arizona. Department of Geosciences.
RB	- Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
REF	- Revista de etnografie și folclor. Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”. București.
RESEE	- Revue des études sud-est européennes. Academia Română. București.
RHMC	- Revue d'histoire moderne et contemporaine. Société d'histoire moderne et contemporaine. Paris.
RHSEE/RESEE	- Revue historique du sud-est européen. Academia Română. București, Paris (din 1963 Revue des études sud-est européennes).
RI	- Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
RIR	- Revista istorică română. Institutul de Istorie Națională din București.
RJP	- Romanian Journal of Paleontology. Geological Institute of Romania. Bucharest.
RJS	- Romanian Journal of Stratigraphy. Geological Institute of Romania. Bucharest.
RM	- Revista Muzeelor. București.
RMMG	- Revista Muzeul Mineralogic-Geologic, al Universității din Cluj la Timișoara. Sibiu.
RMM-M	- Revista Muzeelor și Monumentelor. Muzeu. București.
RP	- Revista de Pedagogie. Institutul de Științe ale Educației. București.
RRH	- Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română. București.
RT	- Revista Teologică. Sibiu.
SA	- Sovetskaya arkheologiya. Akademiya Nauk SSSR. Moskva.
SAI	- Studii și articole de istorie. Societatea de Științe Istorice și Filologice a RPR. București.

SAO	- Studia et Acta Orientalia. Société des Sciences Historiques et Philologiques de la RPR., Section d'Etudes Orientales. Bucarest.
Sargetia	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
Sargetia Naturae	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Series Scientia Naturae. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
SCE	- Studii și comunicări de etnologie. Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu.
SCCI	- Studii, conferințe și comunicări istorice. Sibiu.
SCIA	- Studii și cercetări de istoria artei. Academia Română. București.
SciAm	- Scientific American. New York.
SCGG	- Studii și Cercetări. Geologie-Geografie. Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud. Bistrița.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istoria veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SGJ	- Soobshhenija Gosudarstvennogo Jermitazha. Gosudarstvennyj Jermitazh. Leningrad.
SMIM	- Studii și materiale de istorie modernă. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București.
SP	- Studii de Preistorie. București.
SPACA	- Stratum Plus: Archaeology and Cultural Anthropology. Superior Council on Science and Technical Development of Moldavian Academy of Sciences. Saint Petersburg, Kishinev, Odessa, Bucharest.
SPPF	- Società Preistoria Protostoria Friuli-V.G. Trieste.
SSK	- Studien zur Siebenbürgischen Kunstgeschichte, Köln. Wien.
Starinar	- Starinar, Treća Serija. Arheološki Institut. Beograd.
Stâna	- Stâna. Sibiu.
StComSibiu	- Studii și comunicări. Arheologie-istorie. Muzeul Brukenthal. Sibiu.
StComSM	- Studii și comunicări. Muzeul Județean Satu Mare.
StRI	- Studii. Revistă de istorie (din 1974 Revista de istorie și din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
StudiaUBBG	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBGG	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia-Geographia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBGM	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia-Mineralogia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBH	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
Suceava	- Anuarul Muzeului Județean Suceava.
SUCH	- Studia Universitatis Cibiniensis, Serie Historica. Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu.
SUPMPh	- Studia Universitatis Petru Maior. Philologia. Târgu-Mureș.
SV	- Siebenbürgische Vierteljahrschrift. Hermannstadt (Sibiu).

SympThrac	- Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
TEA	- TEA. The European Archaeologist.
Terra Sebus	- Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
TESG	- Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. Royal Dutch Geographical Society. Oxford (UK), Malden (USA).
Thraco-Dacica	- Thraco-Dacica. Institutul Român de Tracologie. București.
Transilvania	- Transilvania. Foaia Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Brașov.
Transsylvania Nostra	- Transsylvania Nostra. Fundația Transsylvania Nostra. Cluj-Napoca.
Trudy nauchnogo	- Trudy nauchnogo Karel'skogo tsentra Rossiyskoy akademii nauk. Karel'skiy tsentr Rossiyskoy akademii Nauk. Moskva.
TT	- Történeti Tár. Akadémia történelmi bizottságának. Budapest.
Tyragetia	- Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
Țara Bârsei	- Țara Bârsei. Muzeul „Casa Mureșenilor” Brașov.
Ungarische Revue	- Ungarische Revue, Herausg. von P. Hunfalvy. Budapest.
UPA	- Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin.
Vestnik arkheologii	- Vestnik arkheologii, antropologii i etnografii. Institute problem osvoyeniya Severa Sibirskogo otdeleniya Rossiyskoj akademii nauk. Tyumen.
Vestnik Novosibirskogo	- Vestnik Novosibirskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Istoriya, filologiya. Novosibirskij gosudarstvennyj universitet. Novosibirsk.
VLC	- Victorian Literature and Culture. Cambridge University Press. Cambridge (UK).
VPUI	- Vestnik permskogo universiteta. Istoriya. Permskiy Gosudarstvennyi Universitet. Perm'.
VR	- Victorian Review. Victorian Studies Association of Western Canada. Toronto.
WASJ	- World Applied Sciences Journal. International Digital Organization for Scientific Information. Deira, Dubai (United Arab Emirates).
WorldArch	- World Archaeology. London.
Xenopoliana	- Xenopoliana. Buletin al Fundației Academice „A. D. Xenopol” Iași.
Yearb. Phys. Anthropol.	- Yearbook of Physical Anthropology. New York.
Yezhegodnik gubernskogo	- Yezhegodnik gubernskogo muzeya Tobol'ska. Tobol'sk Khistori Muzeum. Tobol'sk.
ZfSL	- Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde. Gundelsheim.
Ziridava	- Ziridava. Muzeul Județean Arad.
ZooKeys	- ZooKeys. Sofia.